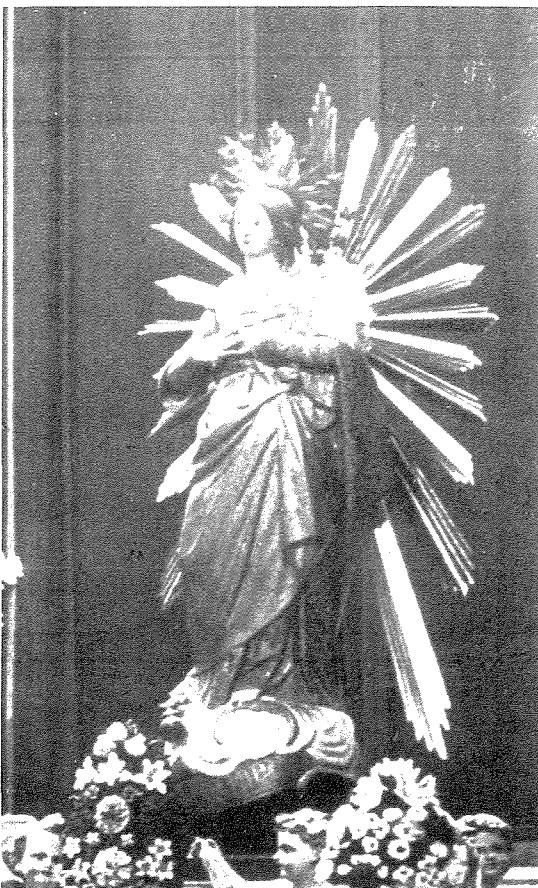

164 Sena ilu Statwa Titulari għall-Mellieħha minn Pietro Paolo Azzopardi

Kitba ta' Eugene F. Montanaro

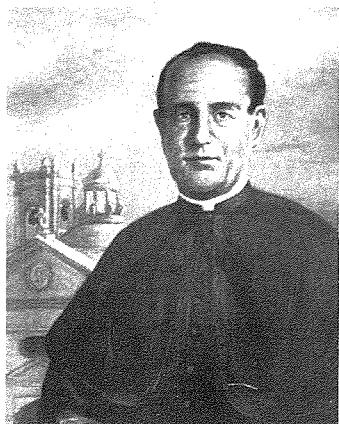
Il-ġurnal L'Ordine, fil-ħargħa tas-16 ta' Settembru 1853, fakkar bi kliem magħżul u mirqum il-ġrajja solenni tal-wasla ta' l-istatwa titulari ta' Marija Bambina fis-Santwarju tal-Mellieħha. Imma dak il-ġurnal iwassilna wkoll bosta intieħef ta' storja marbutin ma' I- inawgurazzjoni ta' dik I- istatwa. Ngiġi biss silta li tfakkar dawn il-ġrajjiet ewlenin li seħħew fil- Mellieħha sewwa sew 164 sena ilu; *Festa Religiosa - Con sommo nostro piacere annunciamo al pubblico il bel dono che ha fatto il M. Rev. Sac. Don Giuseppe Di Stefano di una bellissima immagine della BB. Vergine Maria sotto il titolo della Vittoria alla chiesa del villaggio della Mellieħha, alla quale lo stesso. Rev. Signore ha fatto varie volte ricche donazioni, e ne è benefattore insigne. Questa santa imagine, opera esimia in legno del Mro. Pietro Paolo Azzopardi, nostro concittadino, fu benedetta da S. E. il nostro Vescovo il 6 settembre corrente (1853). La mattina di quel giorno fu esposta alla pubblica alla Chiesa sudetta della Mellieħha ad essere ivi collocata pel giorno della festa..."*

Nafu tajjeb, mela, li I- iskultur Pietro Paolo Azzopardi mill-Belt, hadem għall-Mellieħha I-istatwa titulari minquxa fl-injam,

I-istatwa ġiet ordnata mis-Sacerdot Dun Gużepp Di Stefano, benefattur ewlioni tas- Santwarju tal-Mellieħha. Fl-4 ta' Settembrui-Kappillan tal-Mellieħha Dun Gużepp Baldacchino għamel supplika lill-Isqof Mons. Publio Sant biex ikun jista' jaċċetta din I-istatwa ħalli tintuża bħala t-tfūtular tal-knisja.² U I-benefattur Dun Gużepp Di Stefano, meta I-istatwa kienet kważi tlestiet, wera

mal-kapillan li, mhux biss ried jagħmel id-donazzjoni tagħiha lil-parroċċa, imma wiegħed ukoll ii jħallas fl- ewwel żmien għal xi ħsara involontarja li tkun li tkun sariiha u li jixgħel xi xemgħat quddiemha fi żmien il-ferħ tal-festa.³ Inżidu ngħidu li

Il-Kappillan Dun Gużepp Baldacchino li fi żmienu saret l-İstatwa tal-Bambina

I-istoriku Pietru Pawl Castagna. Meta kteb fis-sena 1890, fakkar xogħolijiet ewlenin li ħarġu minn idejn l-iskultur Pietro Paolo Azzopardi, fosthom I-istatwa titulari ta' Marija Bambina tal-Mellieħha, Tassew fit-huma dawk il-parroċċi fil-gżejjer Maltin li jistgħu jgħibu daqshekk dokumentazzjoni dwar I- istatwa titulari tagħihom.

L-iskultur

Pietro Paolo Azzopardi twieled fil-Belt Valletta fl-20 ta' April tas-sena 1791.⁴ Hu beda l-ħajja artistika tiegħi bħafa apprentice fil-bottega ta' Mariano Gerada fi Strada Nuova, Bormla. L-istoriku Castagna jgħarrafna li għal xi żmien Azzopardi kien skultur fl-impjieg "tar-Re ta' Napli Ferdinando it-Tieni". Nafu tajjeb li fit-22 ta' April ta' l- 1822 l-iskuftrur Pietro Paolo Azzopardi ffirma prokura fejn għażżeż bħala prokurator tiegħi f'Malta lil certu Lorenzo Bezzina minn Bormla,⁵ Il-prokura ġiet transuntata fl-atti tan-Nutar Calcedonio Battajille, u x-xejra ta' I-istruzzjonijiet u I- irraqaqat miġburin f'din il-prokura, jaġħtuna x'nifħmu li Azzopardi tabilhaqq għaddha xi snin ta'

żgħożitu barra minn art twelidu. Dan il-punt jista' jiċċara aktar b'dokumentazzjoni soda. Pietro Paolo Azzopardi kien tassew ixxurtjat li fi ckunitu tgħalliem l-ilsien Taljan, il-lingwa li dak iż-żmien il-Maltin kienu jinqdew biha għall-kitbiet u t-tagħlim tagħihom. Dan ix-xaqeq dawl ta' tagħiim wasslu biex 'il quddiem jifhem tajjeb id-diff ikultajiet ta' qagħda iebsa f'pajjiżu. Bil-miktub ma sibna xejn dwar I-indirizz ta' Azzopardi f'Bormla, il-belt li filha dan I- iskultu r beda l-ħidma artistika tiegħi. Li nafu fiż-żgur huwa li fl-1853 kien digħi residenti fid-dar numru 7 Strada Punente (West Street), Valletta; il-mara tiegħi, Antonia, miett f'din l-istess dar fl-1864.⁶ Fis-6 ta' Settembru tas-sena 1853, I- istatwa ta' Marija Bambina kienet ittieħdet mill- "casabottegħ" ta' Pietro Paolo Azzopardi fi Strada Ponente, il-Belt Valletta, għas-Santwarju tal-Madonna tal-Karmnu tal-Belt, u minn hemmhekk imbagħad kienet ingarret għas-Santwarju tal-Mellieħha.

L-iskultur Pietro Paolo Azzopardi kien protagonist

magħruf sew fix-xena artistika lokali. Milli jidher, minn jeddu, hu aċċetta d-dmir li jkun attur ħerqan fil-kumpless socjali tas-seklu dsatax, u mhux biss osservatur imbieghed u passiv. Il-qagħda politika u ekonomika tal-gżejjjer Maltin, kienet tinsab tas-sa imwiegħra. Azzopardi kien imsieħeb bħala membru fif-Corpo Delle Belle Arti E Disegno, u fl-1836, hu kien minn ta' quddiem nett fost dawk l-artisti imseħbin f'dik I- għaqda, fi għażlu fil-Nicola Cachia u Pietro Paolo Caruana sabiex jipprezentawhom fil-Consiglio Popolare, xirk li kellha l-għan li ttejjeb il-qagħda tal-Maltin.⁷

FI-1828 Azzopardi temm l-ewwel xogħol importanti tiegħu: l-istatwa tal-Madonna tar-Rużarju għall-Parroċċa ta' Bormla. Sitt snin wara, fl-1834, īadem I-istatwa ta' Kristu mal-Kolonna li tinsab fl-Oratorju tal-Kurċifiss, ta' Ĝiesu, Valletta. B'kuntratt tan-Nutar Calcedonio Battajille tas-6 ta' Mejju 1838, Azzopardi kien obbliga ruħu jagħmel zewġstatwi għall-Fratellanza tal-Kurċifiss Bormla: ll-Marbut u I- "Ecce Homo". Dawn iż-żewġ statwi kienu lesti fl-18 ta' April u għalhekk deher fuq kuntratt ieħor tal-istess Nutar sabiex jithallas il-bilanc tal-prezztagħhom. Pietro Paolo Azzopardi kien qabel xejn skultur fl-injam (woodcarver), iżda ma jistax ikun li nitkellmu fuq ix-xogħolijiet tiegħu kollha f'kitba qasira bħal din. Għadna sallum nafuh l-aktar għat-tlett statwi titulari tiegħu San ġorg, fir-Rabat, Ghawdex (1838), San Gwann Battista, fix-Xewkija (1845), u Marija Bambina fil-Mellieħha (1853).⁸ Fl-aħħar żmien ta' hajtu, Pietro Paolo Azzopardi mar jgħammar ma' ibnu, Giuseppe, fid-dar numru 123 Strada Forni (Old Bakery Street), Valletta, fejn miet fl-età ta' 84 sena, nhar I-24 ta' Ottubru 1875.⁹ Hu ġie midfun fil-Knisja Parrokkjali ta' Hal Tarxien, fil-qabar tal-familja li kien iġib in-numru 9.¹⁰ Dun Ġużepp Di Stefano, il-benefattur tal-istatwa ta' Marija Bambina, miet fl- għomor ta' 83 sena, fil-21 ta' Novembru tas-sena 1899, u ndifen fil-qabar numru 23 fis-Santwarju tal-Mellieħha.

Il-Bambina tal-Ewwel Żmien

Jekk wieħed iqis il-ħita artistika ta' l-iskultur u xi ritratti ta' l-istatwa ta' Marija Bambina hekk kif għiet minquxa fl-injam minn Pietro Paoio Azzopardi fl-

1853, ikollnangħidu li dik l-istatwa kienet tas-sa xogħol ta' preġju artistiku kbir. Wieħed jibda biex jgħid li dik I-istatwa kienet tirrifetti t-temperament u l-personalità rreppebbli ta' skultur Malti li mhux biss għamel isem fost in-nies ta' zmieni, iż-żgħidha msemmi għal ġenjalitা artistika tiegħu sa fi żmienna stess. Tabilhaqq, i-istatwi li naqqax Azzopardi jingħażu u l-aktar għajji-elementi klassici ta' eleganza, kalma u sobrjetà li tas-sa imwiegħi jixx. Minkejja dan kollu, ġara li, fi żmien il-Kappillan Dun Karlu Cortis, fl-1916, ir-ras u I-idejn tal-istatwantmissu sewwa, jekk ma gewx mibdula għal kollo ukoll.¹¹ Bi htija ta' dan, fiti li xejn għadna nistgħu ngawdu l-eleganza u l-armonija tax-xbieha tal-Madonna li naqqax fl-injam Azzopardi fl-1853. Madankollu, I-istatwa ta' Marija Bambina għadha tingħażże! L-aktar għarreqqa li biha l-iskultur Azzopardi īħad il-panneġġ tal-mant tal-Madonna. Fuq kollo, imbagħad, dik I-istatwa qatt ma' tilfet is-seħer tagħha bħala l-espressjoni l-aktar sabiħa u sinciera tas-sentiment religiūż tal-poplu tal-Mellieħha.

Riferenzi

- Ara L-Ordine, 16.9.1853, p. 4160. Dwar l-isfond storiku tal-ħidma artistika ta' Pietro Paolo Azzopardi, ara Eugene F. Montanaro, "Pietro Paoio Azzopardi (1791-1875)", *Festa Marija Bambina, Mellieħha, 1984*, p. 29.
- Arkirju Parrokkjali tal-Mellieħha, *Fticorsi*, B. N. 16.
- *ibid*
- Arkirju Parrokkjali San Pawl, Valletta, *Liber Bapt. XIII*, f. 237v
- Arkirju Nutarili, Valletta, R567/ 8, ff. 346r-347v
- Ftegħistru Pubblicu, Valetta, *Att tal-Mewt*, No. 457/1864.
- Ara Eugene F. Montanaro, "Pietro Paolo Azzopardi: A Forgotten Sculptor", *Proceedings of History Week, 1981, Historical Society, Malta*, pp. 63-64. Dan l-aktik lu jaġhti tagħrif dokumentat dwar ix-xogħoli jiet skulutorji ta' Pietro Paoio Azzopardi.
- *Ibid*, pp. 67 - 64
- Ara Arkirju Parrokkjali Porto Salvo, Valletta, *Liber Mort*, 1874-1880, f. 116.
- *Ibid*
- Ara Arkirju Parrokkjali Porto Salvo, Valletta, *Liber Mort*, 1874-1880, f. 116.
- Ara Alexander Bonnici O.F.M. Conv., *Il-Mellieħha Fid-Dawl ta' ġrajjiet Is-Santwarju u I-Parroċċa*, 1994, p. 111.